

1. Homoszexuálisok helyzete Oroszországban

1993 meghatározó év volt az oroszországi LGBT-közösség számára, ekkor került sor a homoszexualitás dekriminalizálására, amely a továbbiakban megszűnt bűncselekmény lenni. Ám hiába garantálja az orosz alkotmány az állampolgárok egyenlőségét, ezt a homoszexuálisok a gyakorlatban a legkevésbé sem tapasztalják. Fokozottan igaz ez az állítás az utóbbi évekre, amelyek az emberi jogok erőteljes megnyirbálását hozták el az orosz társadalom és különösen a homoszexuális emberek számára. A nem tradicionális szexuális kapcsolatok propagandáját és az azonos nemű párok által történő örökbefogadást tiltó törvények pedig valószínűleg csak egy folyamat kezdetét jelentik az állam meleg ellen irányuló küzdelmében.

Vannak azonban a homoszexuálisok jogait illetően olyan területek, mint például az azonos neműek házasságának kérdése, amelyek egy nyugati, nyitottabb és elfogadóbb környezetben is komoly társadalmi vitákat generálnak. Oroszországban sohasem merült fel komolyabban a meglegházasság legalizálásának gondolata, egy eset kapcsán mégis foglalkozott vele az Alkotmánybíróság. Miután két férfi házasságának bejegyzését a hatáskörrel rendelkező szerv megtagadta, majd a bírósági felülvizsgálat sem vezetett eredményre, az AB a beérkezett kérelemre reagálva kimondta, hogy a család rendeltetése a szülés és a gyerekevelés, a házasság pedig egy férfi és egy nő biológiai egysége.¹ Az említett döntés nem igazán meglepő egy olyan államban, ahol a társadalom csaknem háromnegyede elutasítja a homoszexualitást.² Az oroszok többsége, különösen a vidéken élők meglehetősen konzervatívak, de a viszonylag erős homofóbia magyarázata lehet a vallás kitüntetett szerepe is. Az ország lakosságának túlnyomó többségét az ortodox keresztények teszik ki, akik az állam és az egyház szoros viszonyának köszönhetően egyre nagyobb befolyással bírnak a politikára is, miként ez Putyin elnök és az ortodox vallási vezető, Kirill pátriárka kapcsolatában is megmutatkozik. A második legnagyobb vallási közösséget az iszlám követői alkotják, ám a muszlimok sem a homoszexuális kapcsolatok iránti toleranciájukról ismertek. A kommunizmus örökségként él tovább főként a falusi, alacsonyabban iskolázott rétegek körében a nézet, mely szerint a homoszexualitás csupán nyugati import, ami megfertőzte az orosz társadalmat.³ Egyesek az alacsony születései rátát is a homoszexuálisok rovására írják, noha ez a feltevés már csak azért sem helytálló, mert az utóbbi években lassan ugyan, de elkezdett nőni a születések száma az országban.⁴

Nehézségek nemcsak individuális, hanem közösségi szinten is érik a homoszexuálisokat szervezeteik bejegyzésével, működésével kapcsolatban. 2012-ben az orosz törvényhozás elfogadta a többnyire csak „külföldi ügynök törvényként” emlegetett jogszabályt, mely a más

¹ Moscow Helsinki Group: *Situation of Lesbians, Gays, Bisexuals and Transgenders in the Russian Federation 2009*.

² Pew Research (2013): *The Global Divide on Homosexuality*. Pew Research Global Attitudes Project, 2013. június 4.

³ *Convenient Targets The Anti-„Propaganda” Law & the Threat to LGBT Rights in Russia*. Forrás: humanrightsfirst.org, 2013 augusztus

⁴ *Fegyeralnaja Szluzsba Goszudarsztvennoj Sztatyisztjiki*

államok támogatásában részesülő civil szervezeteket arra kötelezi, hogy külföldi ügynökként vetessék magukat nyilvántartásba, ez a törvény pedig több LGBT szervezetet is érint. Egyébként sem egyszerű a helyzete a melegeket képviselő NGO-knak, az engedélyezést végző hatóságok különféle okokra hivatkozva időről-időre megtagadják tőlük a regisztrációt. Gyakori elutasító indok az extrémizmusra, a társadalom veszélyeztetésére, a homoszexuális propagandára való hivatkozás.

Az LGBT-közösséghez tartoznak a transzneműek is, akiknek sajátos külseje nem könnyíti meg a társadalomba való integrálódásukat. Mivel másságuk általában már ránézésre szembetűnik, nagyobb eséllyel válnak homofób indíttatású támadások áldozataivá. Oroszországban egyébként 1997 óta legális a nem-változtatás a hivatalos dokumentumokban, ám ennek ellenére sok hivatal megtagadja az eljárás lefolytatását.

2. Melegfelvonulások

A homoszexualitás dekriminalizálásának tizenharmadik évfordulóján, 2006-ben került megrendezésre először a Moscow Pride. A moszkvai melegfelvonulások érdekessége, hogy 2006 óta minden évben megrendezésre kerülnek, noha a szervezők eddig egyetlen alkalommal sem kapták meg a szükséges engedélyeket. Moszkva város polgármesteri tisztségét 1992 és 2010 között betöltő Jurij Luzskov egyenesen sátáninak nevezte a menetet, s kijelentette, hogy soha nem adja beleegyezését a megtartásához.⁵ Utódja, Szergej Szobjanyin sem tér el a korábbi gyakorlattól, olyannyira nem, hogy 2012-ben egy moszkvai bíróság száz évre betiltotta a moszkvai melegfelvonulásokat. A jellemzően május hónapban megrendezésre kerülő Pride szinte sohasem zajlik le atrocitások nélkül. Több alkalommal ellentüntetők zavarták meg a menetet, 2007-ben pedig a rendőrség néma asszisztálása mellett megtámadták az esemény békés résztvevőit, s ezek után mégis inkább a felvonulókat, mintsem a rájuk támadó rendbontókat tartóztatták le a rend őrei.⁶

A moszkvai melegfelvonulások egyik főszervezője, Nyikolaj Alekszejev több kérelmet is benyújtott a Strasbourgi Bírósághoz, mire 2010-ben döntés született az ügyében. A kérelmező sérelmezte, hogy a hatóságok rendszeresen megtagadták a menet engedélyezését, amellyel több ponton megsértették az Emberi Jogok Európai Egyezményét. Véleménye szerint ennek fő oka a moszkvai polgármester homoszexualitást helytelenítő álláspontja volt.⁷ Az orosz kormány három érvet hozott fel a tilalom indokolására: egyrészt a közrend és közbiztonság védelmére hivatkozott, másrészt a közérkölc, harmadrészt pedig mások jogainak és szabadságának védelmére. A bíróság azonban ezeket nem fogadta el, döntésében helyt adott Alekszejev kérelmének, s elmarasztalta az orosz államot. Megállapította az egyezmény 11. cikkének (gyülekezés és egyesülés szabadsága), 13. cikkének (hatékony jogorvoslathoz való jog) és 14 cikkének (megkülönböztetés tilalma) megsértését. A 11. cikk kapcsán a bíróság kimondta, hogy egy kisebbség békés gyülekezési és egyesülési joga gyakorlásának nem lehet a feltétele, hogy azt a többség elfogadja. Az, hogy fennáll a zavargások kockázata, még nem

⁵ Yuri Luzhkov, Mayor of Moscow, Calls Gay Parade „Satanic”. Forrás: The Huffington Post, 2010. január 25.

⁶ 2007: Second Moscow Pride Festival, from May 25 to May 27. Forrás: GayRussia.eu

⁷ Johnson, Paul (2011): *Russian Ban on Homosexual Propaganda Violates Human Rights*. Forrás: JURIST, 2011. december 1.

elegendő ok a betiltásra. A 14. cikk kapcsán pedig azt állapította meg, hogy Alekszejevet hátrányos megkülönböztetés érte szexuális irányultsága miatt, mivel a tilalom fő oka a hatóságok rosszállása volt a homoszexualitás hirdetése kapcsán. Oroszországnak végül 12 ezer euró nem vagyoni kártérítést kellett fizetnie, továbbá megtérítenie a panaszos költségeit.⁸ Bár az EJEB ítéletei kötelező erővel bírnak, hiányzik a hozzájuk fűződő szankció, így ennek fényében aligha lehet csodálkozni azon, hogy Oroszországban a strasbourgi döntés óta sem engedélyezték a menet megtartását.⁹

3. Hátrányos megkülönböztetésen alapuló törvények

A 2013 nyarán elfogadott, homoszexuális propagandát tiltó törvény nem volt előzmények nélküli, a szövetségi törvény hatályba lépése előtt regionális szinten már születtek hasonló jogszabályok. Elsőként Rjazany régió törvényhozása szavazott meg egy ilyen törvényt 2006-ban, majd a következő években követte őt többek között Arhangelszk (2011), Szentpétervár (2012) és Novoszibirszk (2012), s a 2012-es év végére már összesen kilenc régióban tiltották valamilyen formában a homoszexuális propagandát, míg több helyen, így például Moszkvában is tervben volt hasonló törvény meghozatala. A rjazanyi jogszabály kapcsán az Oroszországi Föderáció Alkotmánybírósága megállapította, hogy az nem sért alkotmányos alapjogokat, mivel a család, az anyaság és a gyermekkor olyan tradicionális értékek, amelyek az orosz társadalom megőrzésének és fennmaradásának alapját jelentik, ezért különleges állami védelmet igényelnek.¹⁰ Egy, a homoszexuális propagandát tiltó szövetségi szintű törvény elfogadásának gondolata sem most merült fel első ízben, ám Putyin két korábbi elnöki ciklusa alatt benyújtott hasonló javaslatok akkor még sorra elbuktak a politikai vezetés ellenállásán. Az azóta eltelt években bekövetkezett változást jól példázza, hogy Alexander Zsukov 2004-ben mint miniszterelnök-helyettes ellenezte a törvényjavaslatot, ám 2013-ban a Duma alelnökeként megszavazta azt, az Orosz Olimpiai Bizottság elnökeként pedig teljes mellszélességgel kiállt a védelmében. A 2012-ben harmadik ciklusát kezdő Vlagyimir Vlagyimirovics igen hamar nyilvánvalóvá tette, hogy az elnöki székbe való visszatérése egyúttal az orosz politikában egy komoly irányváltást is jelent. Sorban születtek az alapvető emberi jogokat korlátozó rendelkezések, kezdve az egyesülési szabadságtól a gyülekezési szabadsáig vagy a meleg jogaiig. Utóbbi kapcsán a legnagyobb nemzetközi visszhangot a már említett, nem tradicionális szexuális kapcsolatok propagandáját a kiskorúak körében tiltó törvény váltotta ki, amely 2013. június 30-án lépett hatályba, egy nappal azután, hogy Putyin elnök ellátta a kézjegyével. A szavazási procedúra meglehetősen gördülékenyen zajlott a törvényhozási szakaszban, mind az alsó- mind a felsőház egyetlen ellenszavazat nélkül, egyhangúlag fogadta el a javaslatot, melyet Novoszibirszk régió parlamentje nyújtott be. Az eredeti törvényjavaslat még a homoszexuális propagandát tiltotta volna, ám a Duma Jogi Osztályának kifogása után ezt nem tradicionális szexuális kapcsolatok propagandájára

⁸ Case of Alekseyev v. Russia (Application nos. 4916/07, 25924/08 and 14599/09), Strasbourg, 2010. október 21.

⁹ Human Rights Watch (2013): *World Report 2013, Events of 2012*

¹⁰ *Discrimination and Violence Against Lesbian and Bisexual Women and Transgender People in Russia*, Shadow Report for the 46th CEDAW Session, Prepared by the Inter-Regional Social Movement „Russian LGBT Network”

módosították, noha azt továbbra sem határozták meg, mit is takar pontosan a fenti kifejezés. A törvény csupán a propaganda definícióját írja le a következőképpen: kiskorúak számára történő olyan információterjesztés, amely a nem tradicionális szexuális orientáció kialakulását célozza, vonzóvá teszi a nem tradicionális szexuális kapcsolatokat, egyenlő értékűnek mutatja a hagyományos és a nem hagyományos szexuális kapcsolatokat, illetve felkelti az érdeklődést az ilyen kapcsolatok iránt, ha az említett cselekmények nem valósítanak meg bűncselekményt. Majd a kiszabható büntetések neméről és mértékéről rendelkezik, különbséget téve aszerint, hogy magánszemély, hivatalos személy vagy jogi személy az elkövető, az említett sorrendben nő ugyanis a pénzbüntetés összege. Magánszemélyek 4 ezertől 5 ezer rubelig terjedő pénzbüntetéssel sújthatóak,¹¹ hivatalos személyeknél már akár az 50 ezer rubelt is elérheti az összeg, míg jogi személyek 1 millió rubelt is fizethetnek vagy pedig működésük 90 napos felfüggesztésével büntethetőek. Megnevez egy minősített esetet is a törvény: akkor, ha a média felhasználásával vagy interneten keresztül kerül sor a propaganda megvalósítására, szigorodnak a büntetési tételek és mindhárom elkövető-típusnál emelkedik a bírság összege. Eltérő rendelkezések vonatkoznak a külföldi állampolgárokra, akiknél a pénzbüntetés alternatívája lehet a 15 napos elzárás, ám mindkét büntetési nemmel együtt jár az Oroszországi Föderáció területéről történő kiutasítás.

Nem sokkal a törvény hatályba lépése után, 2013 júliusában egy holland stáb tagjai kényszerültek azonnali hatállyal elhagyni Oroszországot, miután a pénzbüntetés kifizetését követően 3 évre kiutasították őket az országból. A filmesek a Murmanszkban élő meleg közösség életéről forgattak, amikor a hatóságok rajtuk ütöttek és letartóztatták őket, a felvételeken ugyanis látható amint egy tizenhét éves, tehát még kiskorú fiatalember nyilatkozik a holland csoportnak.¹² 2014 januárjában egy újság szerkesztőjét ítélte első fokon 50 ezer rubelre Habarovszk város bírósága, mert egy meleg tanárral készült interjúban a tanár szavait idézve megjelent egy olyan mondat, mely szerint a homoszexualitás normális dolog.¹³

Számos kritika érte a törvényt, egyrészt a meleg hátrányos megkülönböztetése, másrészt alkotmányellenessége és nemzetközi jogba ütközése, harmadrészt a törvénytöredék hiányos és pontatlan megfogalmazása miatt. Oroszország olyan fontos nemzetközi egyezmények aláírója, mint az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya vagy az Emberi Jogok Európai Egyezménye, melyek rendelkezéseit sérti az említett törvény.¹⁴ De korlátozza az orosz alkotmány által garantált szólásszabadságot és a gyülekezés szabadságát is nemcsak a homoszexuálisok, hanem a társadalom minden tagja vonatkozásában. Komoly aggodalmakra ad okot, hogy a törvényalkotók nem tisztázták a szövegben megjelenő definíciókat, így különféle visszaélésekhez vezethet a jogszabály alkalmazása. A nem tradicionális orientációt ugyanúgy nem definiálja a törvény, ahogy az információterjesztést sem, így értelmezésük a nyomozhatóságokra és a bíróságokra hárul. Fontos azonban látni, hogy a törvény nemcsak az LMBT-közösséghez tartozóknak, hanem mindenki másnak a jogát sérti azzal, hogy

¹¹ 1 rubel körülbelül 7 forintnak felel meg.

¹² Johnson, Ryan (2013): *Sochi Olympic Games and Homophobia in Russia*. Forrás: Booksie, 2013. december 5.

¹³ *Editor to appeal guilty verdict and fine for gay propaganda over newspaper interview*. Forrás: The Siberian Times, 2014. február 1.

¹⁴ „Homosexual Propaganda” Bans: Analysis and Recommendations, International Commission of Jurists

gyakorlatilag nem lehet a nyilvánosság előtt a homoszexualitásról beszélni. Ezzel azonban éppen a védeni kívánt gyermekek tájékoztatáshoz és oktatáshoz való joga szenved csorbát. Különösen problémás lehet a meleg és leszbikus szülők helyzete, akik saját gyermekük elől is titkolni kénytelenek másságukat, ha nem szeretnék megsérteni a törvényt. A törvénysértést pedig már az is megvalósíthatja, ha két azonos nemű fogja egymás kezét az utcán. Mivel a gyermekek gyakorlatilag mindenhol jelen vannak, ezért a propaganda csaknem mindenhol tiltott.¹⁵ Anélkül tiltja azonban a jogszabály a homoszexuális propagandát, hogy megindokolná, valójában miért is veszélyes ez a gyermekekre nézve. A hatályba lépést követően vált érzékelhetővé egy súlyos probléma, nevezetesen, hogy a törvény gyakorlatilag legitimizálja a homofóbiát Oroszországban, a társadalmon belül eddig is meglévő intolerancia a homoszexuálisok irányába még tovább erősödött.

Röviddel a nem tradicionális szexuális kapcsolatok propagandáját tiltó törvény után egy másik, a homoszexuálisokat diszkrimináló törvényt is elfogadtak, amely alapján 2013 júliusától tilos az azonos nemű párok számára az örökbefogadás. E törvény kiegészítéséként született meg 2014 februárjában az a rendelkezés, mely a meglegházasságot elismerő államok polgárait – szexuális orientációtól függetlenül – kizárja az orosz gyermekek adoptálásából.¹⁶ 2013 szeptemberében a kormánypárt egyik képviselője egy olyan törvényjavaslatot nyújtott be az alsóházba, amely megvonná a szülői felügyeleti jogot a homoszexuális szülőktől. Noha az előterjesztő, Alekszej Zsuravljov nem sokkal később visszavonta javaslatát, ám úgy nyilatkozott, hogy mindezt csak további módosítások végett teszi, s újból benyújtja majd. Meg is tette ezt 2014 januárjában, ekkor már egy visszafogottabb verzióval jelentkezett, mely „csupán” az azonos nemű pároktól venné el gyermekeiket.¹⁷ Putyin célja, hogy megnyerje az orosz társadalom konzervatív többségét a törvény életbe léptetésével. Támogatói nem a diszkriminációt látják a törvényben, hanem a gyermekek érdekeinek védelmét, Putyinban pedig a tradicionális értékek képviselőjét.¹⁸

A Szocsiban megrendezett téli olimpia Oroszországra irányította a nemzetközi közösség figyelmét, amely nem felejtette el a homoszexuálisokat diszkrimináló intézkedéseket. A világ számos pontján tartottak tiltakozó akciókat, sokan az olimpia bojkottjára szólítottak fel. Szolidaritását kifejezve az oroszországi homoszexuális közösséggel több állam vezetője úgy döntött, távol marad a sporteseménytől. A téli olimpia résztvevőit érintő bojkott azonban egy olyan értelmetlen döntés lett volna, amely inkább az évekig keményen készülő sportolókat, mintsem az orosz államot sújtotta volna. Az olimpiai karta 6-os számú szabályára utaló Principle Six kampány a nagy nemzetközi szponzorok figyelmét szerette volna felhívni annak fontosságára, hogy befolyásukkal elítéljék a homofób orosz törvényeket és kiálljanak az LMBT-emberek jogai mellett.¹⁹ Komolyabb atrocitás nem érte a meleg sportolókat Szocsiban, ám a meleg jogaiért tüntető rendezvények megtartására sem kerülhetett sor, hisz

¹⁵ *Russia: Federal laws introducing ban of propaganda of non-traditional sexual relationships*. Forrás: Article19, 2013 június

¹⁶ Sonne, Paul: *Russia Tightens Anti-Gay Adoption Ban*. Forrás: The Wall Street Journal, 2014. február 13.

¹⁷ *Is Russia Preparing to Criminalize Gay Families?* Towleroad, 2014. január 16.

¹⁸ Leslie, Tim – Tilley, Cristen (2014): *8 things to understand about gay Rights in Russia and the Sochi Winter Olympics*. Forrás: ABC, 2014. február 11.

¹⁹ Gallagher, Paul – Thorpe, Vanessa (2014): *Russian anti-gay violence seen for the first time on camera*- Forrás: The Guardian, 2014. február 1.

az a kormány tekintélyét ásta volna alá. Putyin és más vezető politikusok ígéretet tettek arra, hogy a homoszexuális sportolókat semmilyen hátrányos megkülönböztetés nem éri majd, az orosz sportminiszter viszont kijelentette, ha kimennek az utcára és ott propagandát folytatnak a nem hagyományos szexuális orientációval rendelkező sportolók, ugyanúgy felelősségre vonás vár rájuk, mint az orosz állampolgárookra.²⁰

4. Homofóbia megjelenése a társadalomban

A homofóbia számos területen, a legkülönbözőbb formákban jelenik meg Oroszországban. Összességében azonban elmondható, hogy többnyire az LGBT-közösség azon tagjait érinti, akik másságukat megjelenésükben is felvállalják, s így egy külső szemlélő számára is azonnal egyértelművé válik orientációjuk. Különösen a transzneműekkel fordul elő gyakran, hogy megtagadják tőlük az orvosok az egészségügyi ellátást.²¹ Nem jobb a helyzet a munkahelyeken és az iskolákban sem. Ha kitudódik valakiről, hogy saját neméhez vonzódik, számolnia kell főnökei, kollégái, iskolatársai megvetésével, s még inkább problémát jelent ez a kisebb településeken, ahol mindenki ismer mindenkit, és az egész közösségből való kizárással járhat a beismerés. Miután 2013 januárjában az ismert orosz újságíró, Anton Kraszovszkij élő adásban jelentette be hogy meleg, azonnal kirúgták a televíziócsatornától. Ellenpéldaként pedig álljon itt egy másik riporter, Dmitrij Kiszeljov esete, aki egy tévévitában azt mondta, korlátozni kellene, hogy a homoszexuálisok vért adhassanak, és azt sem lenne szabad engedni, hogy a balesetben meghalt LGBT emberek szervdonorok legyenek. Kiszeljov 2013 decembere óta már az újonnan alapított állami hírügynökség, a Rosszija Szevodnya vezetői posztját tölti be.²²

A törvények hatályba lépésével egyidejűleg egy erőteljes média-kampány indult el az állami által szponzorált televízió és rádiócsatornákon, újságoknál, amely csak még tovább szítja és generálja a gyűlöletet a társadalomban. A nagyjából állami tulajdonban lévő médiumok korábban is ritkán tudósítottak a homoszexuálisokról, akkor is többnyire negatív, gyűlöletkeltésre alkalmas módon. A homoszexualitással gyakran együtt említik a mentális zavart, a HIV fertőzést és más betegségeket, de még a pedofiliát is. A nem hagyományos szexuális kapcsolatok propagandáját tiltó törvény hatályba lépése óta pedig a független, liberális sajtóban sem jelenhetnek meg a meleg közösséget pozitívan bemutató tartalmak.

A bíróságokra jellemző, hogy sok esetben nem állapítanak meg gyűlöletbűncselekményt az egyértelműen előítéletből elkövetett gyilkosságok esetében sem. A kormány pedig nem hajlandó elismerni, hogy melegeket, leszbikusokat, transzneműeket csupán a többségi társadalom tagjaitól való különbözőségük miatt támadnak és gyilkolnak meg. Az ellenszenv a rendőröknél is tapasztalható, nem mindig nyomoznak ugyanis az ilyen jellegű támadások ügyeiben, ellenben annál gyakrabban razziáznak melegek által látogatott szórakozóhelyeken, ahonnan néha minden különösebb ok nélkül visznek be szórakozó fiatalokat a kapitányságra.

2013 nyara óta a homoszexuálisok úgy érzik, a törvény felhatalmazza a társadalom homofób tagjait a bántalmazásukra. Az utóbbi években több olyan szervezet alakult, amely a

²⁰ The Council for Global Equality: *The Facts on LGBT Rights in Russia*

²¹ U. S. Department of State (2013): *Country Reports on Human Rights Practices for 2013 – Russia*

²² *Russia's chief propagandist*. Forrás: The Economist, 2013. december 10.

homoszexualitás elleni harcot tűzte zászlajára. A közösségi oldalakon szerveződő Occupy Pedophilia például szándékosan összemossa a pedofiáliát a homoszexualitással és egyszerre küzd mindkettő ellen. A szervezet különösen a nagyvárosokban aktív, országsszerte több mint harminc városban vannak csoportjaik, amelyek sajátos módszerrel próbálják „jobb belátásra téríteni” a saját nemükhöz vonzódókat. Társskereső oldalakon találkozókat beszélnek meg áldozataikkal, elrabolják, bántalmazzák őket, majd mindezt videóra veszik és elrettentésképpen megosztják a nyilvánossággal.²³

A bántalmazottak többsége nem fordul a rendőrséghez, egyrészt mert nem bíznak a nyomozás sikerében, másrészt félnek a további megbélyegzéstől. Elmondható, hogy a rendőrség sem túl aktív a homofób indíttatású támadások felderítésében. Az előítélet motiválta bűncselekmények száma a hivatalos adatokban, statisztikákban lényegesen kevesebb, mint amit a civil szervezetek adatai mutatnak. A Human Rights Watch melegek körében végzett kutatása alapján arra a következtetésre jutott, hogy 2013-ban a korábbi évekhez képest megnőtt a homoszexuálisok elleni támadások, zaklatások száma.²⁴ Volgográdban egy fiatal embert, Vladiszlav Tornovojt a barátai kínoztak, majd öltek meg, miután egy közös italozás alatt felfedte előttük szexuális orientációját. Mindezek ellenére a bíróság nem találta úgy, hogy ez lett volna a bűncselekmény kiváltója.²⁵ A szintén tavaly májusban meggyilkolt Oleg Szerdjuk halála viszont azon ritka esetek egyike, amelyben egyértelműen megállapították, hogy a cselekményt homofób indíttatásból követték el.²⁶

5. Összegzés

Amint a fentiekből kiderül, a homoszexuálisok sok tekintetben nem rendelkeznek heteroszexuális társaikkal azonos jogokkal Oroszországban. Komoly változások indokoltak a jogi szabályozásában, de sok múlik az emberek hozzáállásán is, akik különböző oktató-felvilágosító programok segítségével nyitottabbá és elfogadóbbá válhatnak a másságot illetően. A 2013 nyarán elfogadott törvények az oroszok többségének álláspontját és meggyőződését tükrözik, vagyis a probléma mélyen a társadalomban gyökerezik. A homoszexuálisokat diszkrimináló törvényekkel az orosz politikai vezetés kiszolgálja az alulról jövő igényeket, ezért először mindenképpen a társadalom szintjén kell változásoknak elindulnia.

²³ Wilkinson, Cai (2013): *Putting Traditional Values into Practice: Russia's Anti-Gay Laws*. In: Russian Analytical Digest, No. 138. 2013. november 8.

²⁴ Human Rights Watch (2014): *Russia: Sochi Games Highlight Homophobic Violence*, 2014. február 4.

²⁵ U. S. Department of State (2013): *Country Reports on Human Rights Practices for 2013 – Russia*

²⁶ Reeve, Patrick (2014): *Russia: 3 Jailed in Anti-Gay Case*. Forrás: The New York Times, 2014. február 4.

Felhasznált irodalom

2007: *Second Moscow Pride Festival, from May 25 to May 27*. Forrás: GayRussia.eu²⁷

Case of Alekseyev v. Russia (Application nos. 4916/07, 25924/08 and 14599/09), Strasbourg, 2010. október 21.

Convenient Targets The Anti-„Propaganda” Law & the Threat to LGBT Rights in Russia. Forrás: humanrightsfirst.org, 2013 augusztus²⁸

Discrimination and Violence Against Lesbian and Bisexual Women and Transgender People in Russia, Shadow Report for the 46th CEDAW Session, Prepared by the Inter-Regional Social Movement „Russian LGBT Network”²⁹

Editor to appeal guilty verdict and fine for gay propaganda over newspaper interview. Forrás: The Siberian Times, 2014. február 1.³⁰

*Fegyeralnaja Szluzsba Goszudarsztvennoj Sztatyisztiki*³¹

Gallagher, Paul – Thorpe, Vanessa (2014): *Russian anti-gay violence seen for the first time on camera*- Forrás: The Guardian, 2014. február 1.³²

*„Homosexual Propaganda” Bans: Analysis and Recommendations, International Commission of Jurists*³³

Human Rights Watch (2013): *World Report 2013, Events of 2012*³⁴

Human Rights Watch (2014): *Russia: Sochi Games Highlight Homophobic Violence*, 2014. február 4.³⁵

Is Russia Preparing to Criminalize Gay Families? Towleroad, 2014. január 16.³⁶

²⁷ <http://www.gayrussia.eu/en/pride/moscowpride/2007.php>

²⁸ <http://www.humanrightsfirst.org/uploads/pdfs/HRF-russias-anti-gay-ban-SG.pdf>

²⁹ http://www2.ohchr.org/english/bodies/CEDAW/docs/ngos/LGBTNetwork_RussianFederation46.pdf

³⁰ <http://siberiantimes.com/other/others/news/editor-to-appeal-guilty-verdict-and-fine-for-gay-propaganda-over-newspaper-interview/>

³¹ http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/population/demography/#

³² <http://www.theguardian.com/world/2014/feb/01/russia-anti-gay-gang-violence-homophobic-olympics>

³³ <http://icj.wpenet.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2012/06/Joint-briefing-paper-ICJ-IE-propaganda-bans-25-June.pdf>

³⁴ https://www.hrw.org/sites/default/files/wr2013_web.pdf

³⁵ <http://www.hrw.org/news/2014/02/03/russia-sochi-games-highlight-homophobic-violence>

³⁶ <http://www.towleroad.com/2014/01/is-russia-preparing-to-criminalize-gay-families-video.html>

Johnson, Paul (2011): *Russian Ban on Homosexual Propaganda Violates Human Rights*. Forrás: JURIST, 2011. december 1.³⁷

Johnson, Ryan (2013): *Sochi Olympic Games and Homophobia in Russia*. Forrás: Booksie, 2013. december 5.³⁸

Leslie, Tim – Tilley, Cristen (2014): *8 things to understand about gay Rights in Russia and the Sochi Winter Olympics*. Forrás: ABC, 2014. február 11.³⁹

Moscow Helsinki Group: *Situation of Lesbians, Gays, Bisexuals and Transgenders in the Russian Federation 2009*.⁴⁰

Pew Research (2013): *The Global Divide on Homosexuality*. Pew Research Global Attitudes Project, 2013. június 4.⁴¹

Reevell, Patrick (2014): *Russia: 3 Jailed in Anti-Gay Case*. Forrás: The New York Times, 2014. február 4.⁴²

Russia: Federal laws introducing ban of propaganda of non-traditional sexual relationships. Forrás: Article19, 2013 június⁴³

Russia's chief propagandist. Forrás: The Economist, 2013. december 10.⁴⁴

Sonne, Paul: *Russia Tightens Anti-Gay Adoption Ban*. Forrás: The Wall Street Journal, 2014. február 13.⁴⁵

The Council for Global Equality: *The Facts on LGBT Rights in Russia*⁴⁶

U. S. Department of State (2013): *Country Reports on Human Rights Practices for 2013 – Russia*⁴⁷

Wilkinson, Cai (2013): *Putting Traditional Values into Practice: Russia's Anti-Gay Laws*. In: Russian Analytical Digest, No. 138. 2013. november 8.⁴⁸

³⁷ <http://jurist.org/hotline/2011/12/paul-johnson-russia-lgbt.php#.U2Dtq6ISBxA>

³⁸ http://www.booksie.com/gay_and_lesbian/essay/captainryborg/sochi-boycott-and-homophobia-in-russia

³⁹ <http://www.abc.net.au/news/2014-02-06/russia-gay-rights-sochi-explained/5237926>

⁴⁰ <http://www.mhg.ru/english/1E11107>

⁴¹ <http://www.pewglobal.org/2013/06/04/the-global-divide-on-homosexuality/>

⁴² http://www.nytimes.com/2014/02/04/world/europe/russia-3-jailed-in-anti-gay-case.html?_r=0

⁴³ <http://www.article19.org/data/files/medialibrary/37129/13-06-27-russia-LA.pdf>

⁴⁴ <http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2013/12/ukraine>

⁴⁵ <http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424052702304434104579380613782162016>

⁴⁶ <http://www.globalequality.org/newsroom/latest-news/1-in-the-news/186-the-facts-on-lgbt-rights-in-russia>

⁴⁷ <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm#wrapper>

⁴⁸ http://www.academia.edu/5133798/Putting_Traditional_Values_into_Practice_Russias_Anti-Gay_Laws

Yuri Luzhkov, Mayor of Moscow, Calls Gay Parade „Satanic”. Forrás: The Huffington Post, 2010. január 25.⁴⁹

⁴⁹ http://www.huffingtonpost.com/2010/01/25/yury-luzhkov-mayor-of-mos_n_435717.html